

Van dode letter tot prioriteit

Koesteren katholieke zorginstellingen in Vlaanderen hun identiteit nog?

- ▶ Fusies worden vaak niet bepaald door katholieke identiteit
- ▶ Vaak leiden ze tot een pluralistisch profiel
- ▶ Enkele groepen houden bewust voeling met hun katholieke wortels

Christof BOUWERAERTS

Niet enkel het onderwijs, maar ook de zorg werd in Vlaanderen goeddeels uitgebouwd door religieuze congregaties. Nu het gros van die religieuze zelf zorgbehoevend is, stelt zich de vraag of de katholieke identiteit van de instellingen die ze oprichtten overeind blijft.

„Dat hangt er vanaf wat je onder 'katholiek' begrijpt”, zegt Anne Vandenhoeck, pastoraaltheologe aan de KU Leuven. „Zorgvoorzieningen die zich voluit identificeren met de katholieke traditie vormen een minderheid. Als je echter kijkt naar de voorzieningen die, geïnspireerd door de christelijke traditie, streven naar warme zorg vanuit authentieke betrokkenheid op hun patiënten, bewoners of cliënten, dan zijn het er beduidend meer.”

Dat de katholieke identiteit van zorgvoorzieningen niet lan-

Ook zorgontvangers worden op levensbeschouwelijk vlak almaar meer divers. © Mine Dalemans

ger vanzelfsprekend is, wordt versterkt door de talloze fusies in de zorgsector. „Zorginstellingen verenigen zich omwille van de financiële voordelen en omdat ze zich aldus sterker kunnen profileren op de kaart van de gezondheids- en welzijnszorg”, legt Anne Vandenhoeck uit. „Die ontwikkeling doet zich voor tot op macroniveau. Zo besloten

Zorgnet Vlaanderen, dat katholieke wortels heeft, en Icuuro, ooit begonnen als de Vereniging van Openbare Verzorgingsinstellingen, in 2015 hun werkingen te integreren in Zorgnet-Icuuro.”

Wanneer zorginstellingen fuseren, is hun identiteit vaak geen doorslaggevende factor. „In sommige gevallen was de katholieke identiteit al dode letter gewor-

den”, zegt Vandenhoeck. „Dan leidt een fusie, zeker met een niet-katholieke partner, vaak tot een pluralistisch profiel. Jammer genoeg denken instellingen vaak niet grondig na over hoe ze werk maken van actief pluralisme. Wat doen gefuseerde voorzieningen bovendien met een kapel en vanuit welke visie richten ze een stille ruimte in?”

Andere voorzieningen grijpen een fusie dan weer aan om diep na te denken over hun christelijke wortels. Ook diverse groepen van instellingen, voortgekomen uit imperia van religieuze congregaties, doen dat.

„Bij Zorg-saam vormen de spiritualiteit van kanunnik Triest en de zusters kindsheid Jesu de leidraad om iedere bewoner een zo gelukkig mogelijke ou-

Invulling sacrale ruimte is graadmeter identiteit van zorginstellingen

de dag te bezorgen”, zegt Heidi De Clercq, beleidsverantwoordelijke pastoraal en ethiek. „In elke voorziening is er minstens een pastor. We organiseren bezinningsmomenten voor de raden van bestuur en de directies, en elke voorziening werkt jaarlijks met een thema uit onze opdrachtverklaring.”

Curando zet actief de traditie van de zusters van Onze-Lieve-Vrouw van zeven Weeën voort. „Al is onze katholieke identiteit natuurlijk allerminst eng of statisch”, zegt Wim Vandewiele. „Zorgontvangers en personeel worden levensbeschouwelijk immers almaar meer divers. Toch is het klimaat gunstig, want zinging is opnieuw duidelijk aan de orde in onze samenleving.”

‘Pastoraal consulent is er voor iedereen’

Zorgpastoraal in openbare en katholieke instellingen in evolutie door almaar meer pluralistisch publiek

Erik DE SMET

Vlaanderen telt 376 bezoldigde pastores, pastorale werkers en pastoraal consulenten in zorgen welzijnsinstellingen. De pastoraal in die instellingen is volop in beweging. Vanouds zijn er natuurlijk de pastores in de pluralistische, openbare instellingen,

maar ook in katholieke instellingen wordt het publiek als gevolg van de ontkerkelijking levensbeschouwelijk almaar meer divers. Dat laat zich voelen in de pastoraal aanpak.

Stephanie Schreurs is aan de slag in Ziekenhuis Oost-Limburg, een openbaar algemeen

ziekenhuis, zowel als in het Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Rekem. Beide instellingen hebben uitsluitend katholieke consulenten in dienst, die op vraag van patiënten levensbeschouwelijke vertegenwoordigers buiten de instelling, zoals van het vrijzinnige Huis van de Mens, te hulp roepen.

„Op het vlak van zinging beleven we boeiende tijden en dat is bij uitstek te merken in de zorgsector”, zegt Stephanie Schreurs. „De groep uitgesproken katholieke gelovigen krimpt en al zijn katholieke rituelen nog steeds behoorlijk in trek, almaar meer mensen rekenen zichzelf niet langer tot een bepaalde traditie. Die ontwikkelingen dagen de deskundigheid van pastoraal consulenten meer dan ooit uit. In de zorginstellingen dragen zij tegenwoordig de grootste verantwoordelijkheid in de zoektocht van mensen naar zinging. Kernbegrippen daarbij zijn dialoog en verbinding.”

Hoe spelen pastores dan zoal in op wat zinzoekers verwachten? Schreurs: „Vorige week was er in Rekem een herdenking voor een overledene zonder één verwijzing naar God of Kerk. We draaiden muziek van Daft Punk en

Stephanie Schreurs behartigt de zorgpastoraal in openbare instellingen in Rekem en Genk. © Rudi Van Beek

lazen neutrale teksten voor. In gesprekken ga ik altijd op zoek naar de krachtbronnen die mensen aandrijven en dat kan echt alles zijn. Om maar te zeggen dat de pastoraal consulent er echt voor iedereen is.”

„Levensbeschouwing biedt mensen nog steeds een houvast en al werkt de pastor vanuit de eigen inspiratie en expertise, in concrete gesprekken zal er altijd ruimte blijven voor elke spirituele beleving”, bevestigt Kristien Henderickx, coördinator van de

Beroepsvereniging voor katholieke pastores in de gezondheids- en welzijnszorg.

Henderickx benadrukt dat pastores hun plaats blijven hebben in de zorginstellingen, ook al durven directies dat wel eens in vraag te stellen zodra ze een vacature uitschrijven. De beroepsvereniging hanteert bijgevolg liever de overkoepelende term 'spiritueel zorgverlener' om aan te geven hoe belangrijk die vorm van zorg vandaag in de instellingen nog is.

Advertentie

BEDEVAART LOURDES, 5 DAGEN

LAUWERS REIZEN

18 JUNI & 23 JULI 17
13 AUGUSTUS 17
03 SEPTEMBER 17

*** hotel - volpension

NU -10%

normaal: € 415 pp
NU € 373 pp

Incl. Nederlandstalige gids - diverse opstapplaatsen

070-35 08 18 (€ 0,30 p/m) • **www.lauwers.be**